

DOCUMENT DE CONCLUSIONS DE LA TROBADA

'MENORS AMB NECESSITATS DE PROTECCIÓ INTERNACIONAL A EUROPA'

Barcelona

9 de novembre de 2017

Amb representants dels Països Baixos, Suècia, Alemanya, Bèlgica, Grècia, Espanya i Catalunya. Els participants a la trobada foren els següents:

- Sra. Margarita de la Rasilla, Oficial de Protecció de la Delegació de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Refugiats a Espanya.

- Sra. Eva Querol, Assessora del Defensor del Poble Català per la defensa dels drets de la infància i l'adolescència.

- Sra. Ulrika Anzén, Responsable del projecte Children in Start (Barn I Start, BIS), Suècia.

- Sra. Liedewij de Ruijter de Wildt, Responsable de projectes europeus de la Nidos Foundation, Països Baixos.

- Sr. Daniel Jasch, Coordinador del centre especialitzat en menors refugiats a BBZ/KommMit e.V., en Berlín.

- Sr. Hippolyte Kisonde, Coordinador de la Section DAMANA de Fedasil - Rixensart de Bèlgica.

- Sra. Stematia Papaidmitriou, Investigadora Sènior del Departament pels drets dels infants del Defensor del Poble Grec.

La trobada va ser moderada per la Sra. Rosa Cerdón, Responsable de l'Àrea d'Incidència i Sensibilització de SICAR cat - Adoratrius i la Sra. Maryorie Dantagnan, Responsable dels programes d'atenció infantil de l'Associació EXIL, entitats membres de la Xarxa Asil.cat.

Context

Els passats dies 9 i 10 de novembre de 2017, la Xarxa Asil.cat va organitzar una trobada entre entitats especialitzades d'àmbit europeu per tal d'analitzar i debatre les polítiques d'acollida de persones amb necessitats de protecció internacional a Europa i concretament, de dos col·lectius amb necessitats d'acollida específiques com són els menors -tant acompanyats com no acompanyats- i les persones LGBTI.

La Xarxa Asil.cat consisteix en una agrupació voluntària d'entitats especialitzades en l'àmbit de la protecció internacional i l'acollida de persones sol·licitants d'asil i refugiades a Catalunya. L'objectiu fundacional de la xarxa és la defensa del dret d'asil a Catalunya, així com el reconeixement de drets i la millora de les capacitats d'acollida de les persones que han patit el desplaçament forçat, fruit de greus vulneracions de drets humans.

Actualment, la Xarxa Asil.cat la integren un conjunt de nou entitats, com a entitats membres de ple dret en formen part l'Associació ACATHI, Accem, l'Associació EXIL, la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat (CCAR), la Fundació Privada ACSAR, el PEN Català i SICAR cat - Adoratrius. Alhora, el Comitè Català de l'ACNUR i Creu Roja - Catalunya hi participen en qualitat de membres observadors.

L'objectiu de la trobada era generar un espai de reunió i debat amb entitats europees especialitzades en acollida de menors i persones LGBTI amb necessitats de protecció internacional, que permetés comparar models d'acollida i determinar reptes compartits entre estats membres de la Unió Europea en l'acollida d'ambdós col·lectius. Així com identificar bones pràctiques i elements innovadors que permetin millorar els models d'intervenció amb aquestes persones.

En aquest document s'hi recullen les intervencions i les conclusions de la sessió del dia 9 de novembre, es va centrada en la comparativa de models d'acollida per a menors amb necessitats de protecció internacional a Europa i va comptar amb la participació de representants de països com els Països Baixos, Suècia, Alemanya, Bèlgica, Grècia i Espanya (amb un focus també en la situació de Catalunya).

Durant la sessió, es van tractar qüestions tals com: els procediments de determinació de l'edat dels menors els sistemes de tutela implementats pels diferents estats participants el funcionament dels dispositius

d'acollida de menors amb necessitats de protecció internacional i l'existència de recursos d'acollida especialitzats les metodologies d'intervenció i d'abordatge de la inclusió d'aquests menors en les societats d'acollida i els mecanismes de detecció de possibles indicis de tràfic de persones.

Relatoria

Durant la trobada, es van abordar les següents qüestions, que hem sistematitzat per països:

PAÏSOS BAIXOS – Nidos Foundation

Nidos Foundation va ser fundada l'any 2001, el seu àmbit d'intervenció és a nivell nacional i s'encarrega exclusivament de la tutela de Menors Estrangers No Acompanyats (en endavant MENA) als Països Baixos. La seva tasca es desenvolupa entre el sistema de protecció de la infància oficial, un jutge que s'ocupa del cas del MENA i el sistema d'asil.

L'estructura de l'organització és centralitzada, encara que compten amb 20 oficines regionals de suport i 1.500 treballadors, en la seva majoria treballadors socials. Valoren positivament aquesta estructura centralitzada perquè els permet tenir una visió global de la realitat dels MENA als Països Baixos. Reben finançament per part del Ministeri de Justícia, encara que se senten independents de l'Administració Pública.

Actualment, la Nidos Foundation s'encarrega de la tutela del 40% dels infants tutelats als Països Baixos, havent gestionat en els darrers anys les següents xifres: 3.000 MENA (2014), 6.000 (2016) i 4.500 (2017). Treballen mitjançant un sistema de ràtios que estableix que a cada tutor i treballador social se'ls assigna el seguiment d'entre 20 i 24 MENA.

Als Països Baixos es diferencien diferents mesures a les que poden acollir-se els MENA: mesures de tutela (infància) i mesures d'acollida (asil). En aquest sentit, assenyalen que la majoria de joves MENA que arriben al país sol·liciten asil. La NIDOS Foundation és l'única institució nacional de protecció la joventut que treballa per als nens refugiats i que compta amb dècades d'experiència amb aquest col·lectiu ¹.

Abordatge global vs abordatge local

Els Països Baixos destaquen el fet d'haver aconseguit gestionar la situació dels MENA des d'una organització centralitzada que els hi permet observar i gestionar la realitat d'aquests menors des

¹ La NIDOS Foundation forma part de la European Network of Guardianship Institutions (ENGI): <https://engi.eu/>

d'una visió global i no local fet que els permet observar les dinàmiques que es produeixen i generar estratègies de prevenció. És a dir, els permet abordar la realitat dels MENA com a fenomen.

Formació específica per a l'atenció de MENA

Des de la Nidos Foundation han dissenyat una formació específica per als seus treballadors d'acord amb els estàndards del país i compten amb mòduls de formació certificats propis. Es reconeixen característiques pròpies d'aquest col·lectiu relacionades amb el trauma, l'estrès post traumàtic, la tramitació de la sol·licitud d'asil, etc. Aspectes que han de conèixer tots els tutors, motiu pel qual es considera imprescindible rebre aquesta formació especialitzada.

Model d'acollida

Quan un MENA sol·licita asil, aquest és derivat a un centre d'acollida de l'Administració que es troba al nord del país. Allà és on coneixerà al seu tutor i a la resta de professionals que treballen en matèria d'asil i que s'ocuparan d'ell. La NIDOS Foundation té presència en aquest centre.

Si el MENA té menys de 15 anys se li assigna una família d'acollida de seguida. La gestió d'aquesta derivació/assignació cap a una família d'acollida és gestionada per entitats com la NIDOS Foundation.

Durant anys, la NIDOS Foundation ha desenvolupat un model d'intervenció amb famílies d'entorns ètnics diferents a les famílies holandeses, amb l'objectiu d'assignar a cada MENA una família del seu mateix entorn de procedència. Aquesta fórmula d'acollida no és considerada una adopció, donat que els Països Baixos tenen en consideració que molts d'aquests MENA tenen famílies als seus països d'origen.

Per a l'elecció de les famílies susceptibles de participar en aquest programa, en general es busquen famílies amb historial d'asil. Aquestes famílies no reben remuneració per la seva participació però sí que reben una suma de diners destinada a cobrir les necessitats del menor acollit.

Així mateix, en el marc del projecte europeu Alternative Family Care (ALFACA)² en el que participa NIDOS, s'ha dissenyat una formació sobre el treball amb aquest grup de famílies d'acollida i el coneixement sobre la selecció, coordinació i orientació de les mateixes.

En cas de que el MENA tingui més de 15 anys, aquest serà derivat a un centre d'acollida temporal (centre POL) durant 3 mesos i posteriorment a un centre reduït d'acollida. Actualment la NIDOS Foundation gestiona 1.700 places i no totes estan ocupades. Cal destacar també que es compta amb un centre específic per a l'acollida de MENA víctimes del tràfic d'éssers humans.

Fins a gener de 2016, els centres d'acollida es trobaven sota la responsabilitat de l'Estat holandès, però a partir d'aleshores van passar a ser gestionats per la NIDOS Foundation, que s'encarrega de la gestió d'aquests centres d'acollida, on es troben tots els MENA que disposen de permís de residència.

Tots els casos s'avaluen de manera individual per veure quin tipus d'intervenció d'acollida li convé al MENA, a tots els MENA se'ls garanteixen els mateixos drets que als menors holandesos.

² Más informació sobre el projecte a: <https://engi.eu/projects/alfaca/>

Procediment per a la determinació de l'edat

Es practiquen proves radiològiques al canell i a la clavícula. El tutor, juntament amb el menor, poden presentar un recurs si no estan conformes amb els resultats de les proves.

Menors acompanyats de familiars que no són els seus progenitors

Encara que un menor estigui acompanyat per algun familiar, els Països Baixos li assignen un tutor. Aquest tutor ha d'estudiar si l'acompanyament familiar beneficia el menor. Se li fa el mateix seguiment que a una família d'adopció.

Conclusions i reptes

- Es valora positivament el model d'acollida en famílies.
- Es fa patent la necessitat d'adaptar els centres d'acollida a les característiques dels MENA.
- L'assoliment de la majoria d'edat és un aspecte important a avaluar.
- La gestió de la capacitat d'aquests centres tenint en compte la fluctuació que es produeix.

SUÈCIA - Children in Start (Barn I Start), Municipi de Lund

El sistema d'asil suec

A Suècia, totes les sol·licituds d'asil es formalitzen a l'Oficina de Migracions. Aquesta Oficina és la responsable de determinar l'edat del suposat menor, per mitjà de proves. En funció del resultat de les proves es gestiona la seva derivació com a adult o com a menor.

En el cas dels MENA, se'ls entrevista de manera individual.

Els sol·licitants d'asil majors de 18 anys són derivats a un camp o allotjament que pot estar situat en qualsevol punt del país i dels quals n'és responsable l'Oficina de Migracions.

Els sol·licitants menors de 18 anys són derivats a un municipi designat per l'Oficina de Migracions. Un cop allà, el menor és derivat a una família o a un centre d'acollida per a MENA.

A tots els MENA se'ls assigna un tutor i una treballadora social que vetllaran per les seves necessitats, així com un advocat per gestionar la seva sol·licitud d'asil. Els MENA sol·licitants d'asil tenen els mateixos drets d'assistència sanitària i escolarització que qualsevol altre menor suec.

Si no obtenen el visat permanent o temporal abans d'assolir la majoria d'edat, el sistema deriva el menor a un camp en qualsevol lloc del país i el menor ja no pot romandre amb una família d'acollida.

Quan es tracta d'una família que sol·licita asil o la persona té més de 18 anys es deriva a un municipi, se'ls assigna un visat permanent o temporal i el municipi assigna una vivenda provisional

o un apartament. Quan la persona obté el visat permanent o temporal està obligada a realitzar cursos de formació cívica i d'adaptació laboral. Aquesta formació dura aproximadament dos anys i inclou l'aprenentatge de la llengua sueca. Si la persona no participa en aquesta formació no percep cap ajuda per part de l'Estat.

El projecte Children in Start es basa en el treball amb famílies i MENA i fa 7 anys que desenvolupa activitats. Es treballa la intervenció grupal amb el suport d'intèrprets i per mitjà de:

- Treball amb els pares.
- Treball amb els fills petits.
- Treball amb els fills més grans.

ALEMANYA - Support Center for young Refugees and Migrants (BBZ/KommMit e.V)

El representant de l'entitat BBZ/KommMit e.V. presenta el treball desenvolupat per l'entitat Diakonie així com el que es du a terme en el marc de la Xarxa d'ONGs per a refugiats vulnerables de Berlín,³ creada el 2008 i de la qual la seva entitat n'és membre com a entitat especialitzada en l'acollida de menors amb necessitats de protecció internacional.

D'acord amb la Directiva 2013/33/UE per la que s'aproven les normes per a l'acollida dels sol·licitants de protecció internacional, a Alemanya es compta amb centres especialitzats en l'atenció a col·lectius amb necessitats específiques: centres per a víctimes de tortura, per a menors no acompanyats o acompanyats, per a dones embarassades, per a persones discapacitades, per a malalts crònics i per a membres del col·lectiu LGBTI.

En el marc de la Xarxa es treballa des d'un enfocament holístic, motiu pel qual es du a terme un treball d'identificació amb l'objectiu de derivar a les persones sol·licitants d'asil als centres que s'adeqüin millor a les seves necessitats específiques. Fins el 2017, la Xarxa no comptava amb pressupost específic per part de l'Estat Federal Berlínès, però aquest any compten amb un milió d'euros, que no inclouen l'atenció al col·lectiu LGBTI, que depèn d'altres partides pressupostàries.

Des de la Xarxa es treballa de manera coordinada amb el Berlin Refugee Council i el grup director manté interlocució amb els diferents Departaments d'Estat (Salut, Educació, etc.).

Altres activitats en les que participen com a Xarxa són les següents:

- Participació en la xarxa d'ONG de Berlín per la formació ocupacional i l'accés al mercat de treball.
- Participació en la definició de programes d'educació secundària i accés a la Universitat per a les persones refugiades.
- Participació en grups d'apoderament de dones joves amb necessitats de protecció internacional, d'entre 12 i 18 anys.
- Participació en activitats de mentoria amb alumnes d'universitats.

³ La Berlin Netzwerk für Besonders schutzbedürftige Flüchtlinge: <http://www.migrationsdienste.org/projekte/abgeschlossene-projekte/fluechtlinge.html>

- El sistema d'acollida alemany

El 2015 i el 2016 es va viure una situació de col·lapse del sistema d'acollida alemany, deguda al fort increment en l'arribada de sol·licitants d'asil al país. En aquest context, van arribar més de 20.000 menors que vivien en condicions precàries amb les seves famílies.

Actualment existeix un centre per a les primeres acollides i la derivació de les persones sol·licitants d'asil es du a terme en funció del seu país d'origen i no en base a la seva possible situació personal.

En relació amb l'acollida de famílies, ens comenta que no existeixen centres per famílies amb necessitats de protecció internacional, sinó que en aquests casos els problemes d'habitatge s'estan resolent mitjançant l'allotjament en contenidors, espais que no són adequats per als menors.

MENA i procediment de determinació de l'edat

A Berlín hi existeix un centre de primera acollida per a MENA, on es duen a terme les proves de determinació de l'edat i posteriorment s'avaluen les seves necessitats específiques. Recentment, s'han introduït canvis legislatius en els que s'estableix un període de 14 dies per determinar la possible minoria d'edat i, un cop establerta, es pot traslladar al MENA a un altre Estat Federal, prèvia realització d'un examen mèdic. La distribució dels MENA en els diferents Estats Federals es basa en un sistema de quotes, en base al PIB de cada Estat.

Si el MENA disposa de passaport, no se li duen a terme les proves de determinació de l'edat. No obstant això, si presenta una partida de naixement o un altre tipus de documentació sí que se li duen a terme, ja que no es consideren documents vàlids per reconèixer la seva possible minoria d'edat. En base a la llei, es duen a terme entrevistes amb intèrpret on es consideren també aspectes psico-socials que contribueixin a determinar l'edat del possible MENA.

En el passat, quan es determinava que el possible MENA era major d'edat, es podia presentar un recurs i mentre se'n esperava la resolució, el menor romania al centre d'acollida. No obstant això, en l'actualitat, aquests menors són derivats a centres per a adults i aleshores han de sol·licitar asil de nou, podent ser derivats a un altre Estat Federal.

Es posa èmfasi també en el fet que si com a MENA reps assistència del Departament de Joventut, reps unes prestacions diferents a si entres en el sistema d'asil, per exemple, en el referent a l'accés a la salut.

Tutela

Recentment s'han produït canvis en la llei en relació amb la tutela dels MENA. El 2015, durant el procediment d'asil la figura del tutor legal no existia, ja que es considerava que el menor potser tenia als seus pares fora del país i per aquest motiu no se l'havia de tutelar.

L'administració de Joventut és la responsable de la tutela dels MENA a raó d'un tutor per cada 50 menors, que es responsabilitza de la seva educació i de la tramitació de les seves sol·licituds d'asil. El tutor visita al menor un cop al mes i ha d'estar present durant l'entrevista d'asil, però la realitat és que molts cops el tutor no coneix al menor o ni tan sols es presenta a l'entrevista.

Una de les principals dificultats que es dóna en relació amb la tutela és que el tutor no té perquè tenir formació jurídica, de manera que es donen moltes dificultats perquè es concedeixi l'asil a aquests MENA. Aquesta qüestió ha estat denunciada, al·legant la necessitat de que els menors disposin sempre d'un advocat, però el jutge va dictaminar que és responsabilitat del responsable de cada àmbit.

Una altra problemàtica identificada és que actualment s'estan rebaixant els estàndards d'acollida als centres de menors donat el fort increment en el volum de casos que s'estan gestionant.

BÈLGICA - Section DAMANA de Fedasil – Rixensart

El centre d'acollida 'Rixensart' (creat el 2005) es troba especialitzat en l'acollida de víctimes de violència sexual i s'organitza al voltant de tres eixos de treball:

- L'eix educatiu.
- L'eix social.
- L'eix mèdic.

Al centre Rixensart es treballa en l'acompanyament d'adolescents que han patit violència sexual o son potencials víctimes de tràfic d'éssers humans.

En alguns casos, aquesta violència sexual ha generat embarassos no desitjats i en altres casos ha provocat maternitats prematures en adolescents, que requereixen d'acompanyament. En aquest sentit, s'ha creat una guarderia per als fills d'aquestes noies joves víctimes d'algun tipus de violència sexual.

Bèlgica compta amb un procediment i centres específics per a les víctimes de tràfic d'essers humans. Des del centre de Fedasil Rixensart es treballa per reconstruir el marc social de les menors acollides per generar un vincle social a través de:

- Creació del vincle entre els professionals i les usuàries: Oferir models i punts de referència, fomentar la responsabilitat i la participació i construir relacions sanes.
- El significat de la tasca quotidiana: Mostrar empatia, donar-los esperança i el dret a una actitud positiva.
- Marc que ha d'integrar tota l'acollida, plantejar l'acollida des d'un enfoc holístic i integral.

Finalment, es valora positivament l'especialització en l'atenció a aquestes menors víctimes de violències sexuals.

GRÈCIA – Defensor del poble grec pels drets dels infants

La representant del Defensor del poble grec pels drets dels infants reconeix que a Grècia es donen males pràctiques en l'acollida de menors. Actualment, la situació és la següent:

- El 36% de les arribades són de menors, especialment provinents de Síria però també d'altres països.
- 3.100 d'aquests menors es troben en centres d'acollida, camps, zones segures i apartaments.
- En relació amb els MENA 1.000 es troben en refugis, 500 en centres de primera acollida, 170 en camps, 200 en zones segures i 106 detinguts en comissaries.
- 9.000 menors han estat reubicats a d'altres països de la Unió Europea, especialment a Finlàndia, Holanda i Espanya.
- També s'han finalitzat 9.000 sol·licituds de reagrupament familiar.
- En general, s'identifiquen greus problemes en la gestió de les sol·licituds d'asil d'aquests menors.
- Bones pràctiques

S'identifiquen algunes bones practiques, com el fet que el Defensor del poble grec ha firmat un acord amb UNICEF que ha afavorit poder incrementar les tasques de visites als camps de refugiats, els refugis i els centres d'acollida.

Així mateix, s'ha creat una xarxa per donar cobertura als drets dels infants desplaçats forçosament, formada per 21 membres, entre els quals l'ACNUR i entitats de la societat civil. L'objectiu d'aquesta Xarxa és defensar els drets d'aquests menors i dur a terme un estudi de les seves trajectòries a Gràcies. Algunes de les qüestions que s'han treballat i analitzat han estat les següents:

- S'ha elaborat un informe d'avaluació sobre l'accés dels MENA a l'educació formal.
- S'ha dut a terme seguiment de les mesures que s'apliquen per als menors amb necessitats de protecció internacional.
- S'ha elaborat un vídeo amb preguntes i respostes sobre mesures de prevenció, dirigit a les famílies gregues que es trobaven preocupades pel fet que la escolarització dels menors refugiats pogués provocar que els seus fills contraguessin enfermetats.

Reptes

- En la fase d'acollida: A Grècia hi ha 6 centres de primera acollida en frontera, però aquests centres no disposen de personal adequat ni suficient. Tampoc existeix cap departament encarregat específicament de l'atenció als menors. Alhora, el sistema d'ajudes previst per als MENA no s'aplica correctament, ni s'ha implementat un sistema de tutela sinó que en el cas

de Grècia, el tutor és la fiscalia. Els menors tampoc són transferits de manera immediata a centres d'acollida.

- En la fase d'internament: Donada la manca de centres d'acollida es protegeix als MENA a comissaria per evitar que acabin en situació de carrer. No existeixen centres especialitzats per a MENA. En el cas de que un MENA vegi denegada la seva sol·licitud d'asil no se l'informa de la possibilitat de sol·licitar un visat humanitari, que podria ser una alternativa per a ell.
- La manca d'alternatives reals d'habitatge per quan finalitza l'estada dels menors als centres d'acollida.
- La manca d'estàndards operatius i capacitat limitada dels centres d'acollida, sense que s'inverteixi en solucions alternatives com podrien ser les famílies d'acollida.
- La manca d'intèrprets en el sistema de salut, així com de serveis psiquiàtrics especialitzats en menors.
- L'assistència legal es garanteix només quan es presenten recursos en segona instància i només la proveeixen les ONG, l'Estat no té capacitat per pagar torns d'ofici.
- Es valora que l'únic servei que funciona és l'educació.

L'Estat grec va crear un equip i un comitè científic amb la tasca de crear un projecte en què s'aborda com possibilitar l'escolarització d'aquests menors. Arrel del projecte, s'han definit dos sistemes:

1. Un sistema d'acollida per als menors que viuen en camps de refugiats, amb classes on se'ls prepara perquè puguin assistir a l'escola els matins (classes d'idiomes).
2. Un sistema d'aules d'acollida per a menors que són acollits en apartaments, gestionades per les ONG. Actualment, 5.000 d'aquests menors es troben escolaritzats a Grècia.

Es donen reticències per part dels pares els menors refugiats en relació amb el fet que aquests assisteixin a l'escola, ja que qüestionen el fet que els seus fills aprenguin grec quan el seu objectiu es desplaçar-se a d'altres estats membres de la Unió Europea.

- La manca d'un sistema d'assistència social per a les persones refugiades donat que tampoc existeix per als ciutadans grecs.
- La manca d'un sistema centralitzat de seguiment que permeti elaborar un diagnòstic acurat de la situació per poder planificar millor les actuacions al respecte.
- El desconeixement de la figura del Defensor del Poble Grec per part dels refugiats que, per tant, no hi recorren.

Tutela

Grècia no compta amb centres d'acollida per a menors, de manera que s'estableix que els fiscals són els tutors dels mateixos, fet que suposa que un fiscal pot arribar a tenir a 3.000 menors al seu càrrec. El fiscal pot delegar la tutela a les ONG, en el cas de que aquestes acceptin ser-ne les tutores legals, o delegar la tutela als possibles familiars que acompanyin el menor, un cop efectuada una entrevista amb els mateixos per detectar i descartar possibles indicis de tràfic d'éssers humans.

En general, els MENA no volen ser tutelats perquè saben que si entren en centres d'acollida això dificultarà les seves possibilitats de desplaçar-se a d'altres estats de la Unió Europea.

ESPANYA – Delegació espanyola de l'ACNUR

A l'Estat espanyol la situació és la següent:

- Increment del 35% en les arribades de les quals l'11% són menors.
- Entre el 20-25% dels sol·licitants de protecció internacional a Espanya són menors (fonamentalment acompanyats).
- El nombre de sol·licituds de protecció internacional formalitzades per MENA és escàs.
- El sistema d'acollida espanyol s'ha multiplicat per vuit en pocs anys. Espanya ofereix un model d'acollida homogeni que no s'adapta a les necessitats específiques de determinats col·lectius vulnerables.
- Es contraposa la competència centralitzada en matèria d'asil amb la competència centralitzada pel que fa a l'acollida de menors, amb 19 autoritats autonòmiques amb competència en menors. En determinades Comunitats Autònomes el volum d'acollida de menors es superior que en altres, mentre que la qualitat del seu sistema d'acollida és inferior, motiu pel qual cal crear estructures de coordinació estatal de l'acollida de MENA.

MENA o menors separats de les seves famílies

Es dona una manca de coordinació entre el sistema d'acollida de menors i el sistema d'asil, que comporta que a MENA o menors separats de les seves famílies, que sol·liciten protecció internacional en frontera i que no poden acreditar que tenen un tutor legal reconegut no se'ls permeti sol·licitar asil.

CATALUNYA – Síndic de Greuges per la defensa dels drets dels infants i dels adolescents

La representant del Síndic de Greuges comenta que s'ha presentat una sol·licitud per crear places d'acollida per a famílies amb fills a càrrec que encara no hagin sol·licitat asil o no hagin entrat en el sistema de places del SIRIA.

En relació als MENA, el sistema de protecció de la infància a Catalunya fa prevaldre la seva condició de menors en front a d'altres necessitats més específiques, que podrien portar a derivar-los a serveis més específics. Comenten també que es donen deficiències en els procediments de determinació de l'edat.

Des del Síndic també es denuncia que actualment no es dona un procés de detecció per determinar si els MENA necessiten sol·licitar l'asil, només es preveuen possibles sol·licitants en el cas de nacionalitats concretes.

Des del Síndic s'han fet recomanacions per formar als professionals que treballen als centres de menors en matèria d'asil, per tal que els informin sobre el seu dret a sol·licitar-lo i els derivin a entitats especialitzades en cas que sigui necessari. Així mateix, també s'ha recomanat proveir assistència psicològica i mèdica especialitzada per aquells menors susceptibles de sol·licitar protecció internacional o que ja l'han sol·licitada. En aquest sentit, es destaca el fet que el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya està treballant en un possible protocol a implementar en aquest àmbit.

Per part del Síndic es considera també que actualment prima la visió d'estrangeria en l'atenció als MENA, per sobre de les seves necessitats de protecció en tant que menors. Motiu pel qual es contacta abans a fiscalia i als cossos policials que a les administracions encarregades de vetllar per la protecció d'aquests menors.

Paral·lelament, la representant del Síndic afirma que es donen deficiències en els espais de què disposa la Fiscalia per aquests menors, donat que no reuneixen les condicions necessàries i d'obligat compliment en el moment de realitzar-los les proves de determinació de l'edat. Puntualitza també que en aquests espais hi coincideixen menors que han delinquit o que han fugit dels centres d'acollida i que, en algunes ocasions, poden arribar a estar retinguts més de 72 hores a les dependències de la fiscalia.

Per últim, des del Síndic consideren que actualment s'està produint una saturació del sistema de protecció internacional i en el d'atenció a la infància que afecta a la gestió de les arribades de MENA. Aquesta saturació es deu a menors que no haurien de ser tutelats per tenir familiars que se'n podrien fer càrrec, però se'ls deriva al sistema d'infància com a estratègia per regularitzar la seva situació administrativa. En altres ocasions, no s'investiga si els MENA tenen familiars a Catalunya que se'n puguin fer càrrec ni si poden ser potencials víctimes de tràfic d'éssers humans.

CONCLUSIONS EN RELACIÓ AMB L'ACOLLIDA DE MENORS AMB NECESSITATS DE PROTECCIÓ INTERNACIONAL A EUROPA

En relació amb l'acollida de menors a Europa, les principals conclusions a les que s'ha arribat i els reptes comuns que s'han identificat han estat els següents:

El “MENOR”: un ens homogeni?

Durant la trobada s'ha pogut apreciar que existeixen diferents realitats que afecten als menors. Si bé inicialment s'identificaven clarament dues possibles realitats: MENA i menors acompanyats, durant la sessió se n'ha identificat moltes més: menors acompanyats per familiars que no són els seus progenitors, menors víctimes de tràfic d'éssers humans i/o menors LGBTI, entre d'altres.

Per tant, davant d'una realitat tan diversa caldria analitzar perquè la resposta en l'acollida d'aquests menors és homogènia i es basa fonamentalment en altres elements. Es constata que, en general, en tots els països participants a la jornada, l'abordatge especialitzat de l'acollida dels menors resulta anecdòtic.

Determinar l'edat o les necessitats de la persona?

Tots els països participants han coincidit en identificar un repte comú: millorar la fiabilitat de les proves per a la determinació de l'edat. Malgrat que en algun país s'hi havien incorporat altres mètodes (no físics) complementaris per determinar l'edat, la realitat és que davant de qualsevol crisi econòmica, aquest tipus de proves s'eliminen. Per aquest motiu, no és un procediment garantista.

Resulta imprescindible no menysprear l'impacte que pot suposar reduir la garantia d'aquest tipus de procediments per als menors i buscar les eines legals per generar majors garanties tant en el relatiu als possibles resultats de les proves com a la seva realització independentment del context del país d'acollida. És imprescindible generar alternatives reals davant de les actuals pràctiques de determinació de l'edat d'aquests menors.

D'altra banda, també s'observa que els diferents Estats europeus disposen de diferents criteris en relació amb quins documents acreditatius de la identitat dels menors s'han de considerar vàlids i, per tant, no implicarien la realització de les proves de determinació de l'edat.

Així mateix, es planteja la necessitat d'establir un sistema d'acollida garantista que prevegi solucions un cop els menors assoleixen els 18 anys. Un sistema que, o bé permeti prolongar l'acompanyament a aquests menors i donar continuïtat als itineraris i plans de treball iniciats, o, com a mínim, dugui a terme un acompanyament i derivació cap a recursos per a adults, connectant els circuits d'acollida i d'atenció per a menors i per a adults de manera eficaç. En conclusió, resulta urgent que els sistemes d'acollida de MENA es centrin en les seves necessitats específiques i no en la determinació de la seva edat.

Les proves d'ADN

Durant la trobada, també s'ha abordat la qüestió relativa a les proves d'ADN, que han de permetre comprovar la filiació del menor amb els adults que l'acompanyen. Els participants han manifestat una clara inquietud respecte a com hauria de procedir l'Administració mentre es practiquen aquestes proves i se'n esperen els resultats. Caldria retirar la custòdia (o no) als progenitors? Quina praxis vetllaria més pel respecte dels drets fonamentals de l'infant?

La inclusió (generalització?) vs. la segregació (especialització?)

Durant la trobada ha aparegut de manera recurrent la qüestió relativa a si es pot treballar la inclusió dels menors des de respostes segregadores. En base a les ponències dels Estats participants, es constata que existeixen alguns sistemes d'asil que disposen del seu propi sistema d'acollida de menors, és a dir, els menors que sol·liciten asil no són derivats al sistema de protecció de menors del país, o bé hi són derivats, però a centres exclusivament centrats en el seu perfil de menors amb necessitats de protecció internacional. En aquest sentit, existeix el risc de generar sistemes paral·lels de protecció de la infància, que generin una desigualtat en relació amb l'accés a drets dels menors.

S'ha fet referència també a experiències concretes en relació amb l'atenció que es proveeix a col·lectius específics. En general, resulta difícil identificar practiques d'acollida 'generalistes' que incorporin o desenvolupin actuacions especialitzades, dirigides a col·lectius específics. Per garantir una atenció especialitzada hem de derivar als menors a un centre segregat, centrat exclusivament en l'assistència als mateixos. La falta d'especialització força la segregació i la qüestió que es planteja per tant és: aquesta segregació està afavorint la inclusió o la invisibilització del col·lectiu?

Prima l'edat o la protecció?

Existeixen diferències en quant a l'accés a drets en funció de si els menors accedeixen al sistema de protecció de menors o al sistema d'asil. En aquest sentit, cal oferir les mateixes garanties, independentment de l'edat de la persona o la via per la qual regula la seva situació administrativa.

La necessitat de formació especialitzada

Resulta urgent revisar la formació que reben els funcionaris del sistema d'asil, ja que determina l'enfocament que regeix en el sistema en qüestió. Així mateix, durant la trobada, s'ha qüestionat la formació en matèria d'asil de que disposen els advocats, la judicatura i els professionals de traducció i interpretació respecte a menors, migracions, desplaçament forçós, tràfic d'éssers humans, etc. Disposem de professionals formats des d'un enfocament de Drets Humans, gènere i infància?

Legislació i gestió al marge de la Convenció sobre els drets de l'infant

Es legisla sobre menors ignorant el contingut i els drets fonamentals que recull la Convenció sobre els drets de l'infant. Les lleis de protecció internacional haurien de prendre en consideració aquest instrument i construir els models d'intervenció que se'n desprenen en base als drets fonamentals que se'ls hi ha de garantir.

La normativa internacional sobre protecció de menors estableix que totes les polítiques i mesures en relació als menors s'han de dissenyar en clau de futur. No se'ls pot concebre únicament com a menors i pensar que un cop compleixen la majoria d'edat no en tenim cap obligació, tal i com ho afirma la mateixa Convenció sobre els drets de l'infant.

S'ha observat també que en altres casos, la organització sociopolítica de cada país influeix excessivament en el disseny de la acollida tant dels menors com dels sol·licitants d'asil en general.

Qualitat, estàndards, impacte: Terminologia d'asil?

S'observa que alguns països fixen un estàndards mínims (a nivell de ràtios, formació, condicions d'acollida, etc.) per garantir una intervenció de qualitat als menors. En general, aquests estàndards es dissenyen i s'apliquen en el sistema de protecció de la infància. No obstant això, no existeixen estàndards en el marc dels sistemes d'asil.

Per tant, es fa necessari establir uns estàndards que ens permetin avaluar els sistemes d'acollida en clau d'impacte i, per altra banda, diagnosticar les necessitats (no únicament de places d'acollida) per disposar d'una política en la matèria i ser capaços de donar respostes proactives.

L'actual manca d'estàndards s'està traduint en què el sistema d'asil ofereix assistència humanitària als menors i no el que s'exigeix en el marc de la protecció internacional. En aquest sentit, es proposa incorporar òrgans de supervisió als centres de menors que permetin fer seguiment del compliment d'aquests estàndards.

Així mateix, s'aposta decididament per potenciar el treball interdisciplinari, que permeti posar al centre l'interès superior del menor. Actualment, els sistemes de protecció i d'asil deleguen a determinats professionals tasques per les quals no es troben formats, fet que provoca una greu revictimització d'aquests menors –com es produeix en casos on manca la identificació de menors amb necessitats de protecció internacional o de possibles indicis de tràfic d'éssers humans-.

El tutor legal vs. el representant del menor

Al segon apartat de l'article 2 de la Convenció sobre els drets de l'infant s'estableix el dret del menor a ser escoltat i a disposar d'un representant. Un menor podria tenir com a representant a una persona o entitat de la seva elecció. El menor té dret a nomenar a un representant independentment de qui sigui el seu representant legal (ja siguin els seus progenitors o un tutor designat per l'administració), té dret a nomenar un representant independentment del que li assigni l'administració i aquest dret encara no l'hem explorat suficientment. Si una ONG representes al menor, de manera independent a l'administració, potser es milloraria en la defensa dels drets d'aquests menors.

Ahora, es planteja la necessitat de comptar amb la figura d'un Defensor del poble especialitzat en MENA, tràfic d'éssers humans i protecció internacional que vetlli per tots aquests menors.

Els reptes en la gestió

Cal garantir que els sistemes de gestió permeten la traçabilitat dels recorreguts dels menors en un mateix país. Això permetria que quan intervé posteriorment un altre actor no es torni a partir de zero, sinó que es pugui donar continuïtat a les intervencions prèvies.

És important avaluar les conseqüències administratives que genera un sistema d'acollida de menors, ja que podem contribuir a que alguns menors estiguin separats de les seves famílies innecessàriament només pel fet de regular la seva situació administrativa per aquesta via.

La recuperació emocional vs. la patologia

Es reconeix que en moltes ocasions estem etiquetant i abordant com a patològiques qüestions que tenen més a veure amb la necessitat de recuperació emocional dels menors. Es bàsic poder diferenciar ambdues situacions per intervenir adequadament, així com planificar de manera adequada quins són els recursos de salut mental que requereix cada país.

En general, es valora com a molt útil la participació en espais de reflexió com aquesta trobada europea. Els participants manifesten el desig de poder compartir de manera més àmplia alguns dels temes abordats mitjançant la participació conjunta en projectes europeus.

ENTITAT COORDINADORA:
ACATHI

- Rambla Catalunya, 73, 2

- Pl. Robert Gerhard, 3

+34 931 931 353

acathi@acathi.org

Secretari Tècnic ASIL.CAT:

Pere Serra Guardia

Redactora:

Rosa Mª Cendón

Abans d'imprimir aquest document, pensi bé si és necessari fer-ho: El medi ambient és qüestió de tots. Si ho imprimeixes comparteix-ho amb altres persones.

QUI SOM ASIL.CAT

La Xarxa Asil.cat és una agrupació d'entitats que treballen de forma conjunta i voluntària sense personalitat jurídica pròpia.

Defensem el dret d'asil a Catalunya i els drets de les persones que han patit el desplaçament forçat fruit de greus vulneracions de drets humans, realitzant activitats de sensibilització, d'incidència i d'atenció i suport jurídic, sociolaboral i psicològic a aquest col·lectiu.

Asil.Cat vol millorar les capacitats d'acollida i de reconeixement dels drets de les persones que han patit el desplaçament forçat, fruit de greus vulneracions de drets humans, com poden ser les persones sol·licitants de protecció internacional i d'apatrídia, refugiades, apàtrides, desplaçades internes, persones que han vist denegada la seva sol·licitud de protecció internacional.

OBJECTIUS

- La Xarxa pretén augmentar l'impacte i abast de les accions de mobilització, incidència política i social de les ONG membres en matèria d'asil i refugi.
- Enfortir el treball en xarxa de les entitats d'asil i drets humans presents a Catalunya
- Coordinar les accions d'incidència i mobilització social de les entitats membres
- Així com d'altres organitzacions que tinguin objectius afins per a que el conjunt de la ciutadania així com els mitjans de comunicació tinguin un millor coneixement de les causes del desplaçament forçat, el dret d'asil i la situació de les persones refugiades a Catalunya.
- Integar les accions d'incidència política de la Xarxa amb la d'altres organitzacions del sector Per tal detenir una presència activa en els espais de presa de decisions dels gov-erns locals i regionals del territori català.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de la Xarxa Asil.cat i no reflecteix necessàriament l'opinió de l'ACCD

Document elaborat per:

ASIL.CAT

Amb la col·laboració de:

Asil
és un
dret
universal

asil@asil.cat

931163923

www.asil.cat

[@wwwasilcat](https://twitter.com/wwwasilcat)

#somrefugi